

ÍNDEX

Pròleg	
MONS. JOAN-ENRIC VIVES	7
Proemi	
FRANCESC TORRALBA.....	11
Diàleg entre cultures. Ficció i possibilitats	
LLUÍS DUCH	15
La plaça és de tots. Conviure en la diversitat	
VICENÇ VILLATORO	39
L'imperatiu de l'hospitalitat. Ètica de l'acollida	
FRANCESC TORRALBA.....	65

PRÒLEG

La diversitat és un do, però també és una tasca. Amb aquest lema, la Càtedra de Pensament Cristià del Bisbat d'Urgell va celebrar el dia 6 de juliol de 2012 el seu seminari anual a Sant Julià de Lòria al Principat d'Andorra. Hi van intervenir tres professors, Lluís Duch, monjo de Montserrat i antropòleg, Vicenç Villatoro, escriptor i periodista, i el filòsof i teòleg Francesc Torralba, que és el director de l'esmentada Càtedra des de 2004.

El llibre que tinc el goig de prologar és un recull de les exposicions que hi van tenir lloc, totes elles molt interessants i especialment adients per al nostre temps. Per aquest motiu, les publiquem, tant en llengua catalana com castellana, com hem fet amb totes les altres edicions de la Càtedra, perquè serveixin d'eina de meditació i en pugui gaudir un ampli nombre de lectors.

La Càtedra va reflexionar sobre la diversitat cultural, sobre la pluralitat que emergeix en el cos social i sobre les condicions de possibilitat per a una bona harmonia entre les diverses identitats que configuren el món social. Sense negar les dificultats d'entesa, es van cercar els punts de trobada i es va abordar la diversitat en un sentit positiu, com una expressió de la riquesa inherent a la creació. Perquè Déu ha creat i continua re-

creant contínuament un món gran i plural, immens, i com ens diu el llibre del Gènesi, “Déu veié tot el que havia fet, i era bo de debò” (Gn 1,31).

Des de l’antropologia cristiana, la persona és constitutivament un ésser social, perquè així l’ha volguda Déu, que l’ha creada. Per naturalesa, està constitutivament oberta als altres i només en relació amb els altres pot créixer integralment i desenvolupar la seva vocació en el món.

La vida en comunitat és una característica natural de la persona, però no sempre és fàcil superar els esculls que suposa viure junts. El repte actual és difícil, però no és impossible: hem d’aprendre a viure junts i a cercar allò que ens uneix, per sobre de les diferències pròpies i específiques de cada identitat. Som éssers creats a imatge i semblança d’un Déu trinitari, d’un Déu que és comunió de persones en l’amor. Això significa que estem fets per a l’amor i som fets per un Déu, la naturalesa del qual és estimar.

Podem llegir al Compendi de la Doctrina Social de l’Església: “L’actuació social porta en si un senyal particular de l’home i de la humanitat, el d’una persona que obra en una comunitat de persones: aquest senyal en determina la qualificació interior i constitueix, en un cert sentit, la seva pròpia naturalesa. Aquesta característica relacional adquireix, a la llum de la fe, un sentit més profund i estable. Feta a imatge i semblança de Déu i constituïda en l’univers visible per viure en societat i dominar la terra, la persona és, doncs, des del principi, cridada a la vida social” (149).

La pau social és possible i necessària. Ens cal potenciar els vincles de fraternitat i de respecte envers cada identitat; és pertinent que cada ésser humà sigui tractat

amb la dignitat que li correspon i que pugui desenvolupar la seva vocació i donar el millor de si mateix al món. La bona harmonia social no s'assoleix negant les característiques pròpies de cada identitat, perquè cada identitat té dret a desenvolupar-se i enriquir així el món amb la seva particularitat.

Per causa dels fluxos migratoris, les nostres societats han deixat de ser homogènies, per esdevenir, progressivament, heterogènies. Aquesta novetat no s'ha de llegir, necessàriament, com un problema, sinó que també pot ser interpretada com una ocasió per a aprendre mútuament i aprofundir els vincles de la família humana, d'allò que ens uneix a tots els éssers humans, per sobre de les nostres diferències de gènere, raça o opció cultural.

En el Compendi de la doctrina social de l'Església es pot llegir: "La sociabilitat humana no és uniforme, sinó que assumeix múltiples expressions. El bé comú depèn, en efecte, d'un sa pluralisme social. Les múltiples societats són cridades a constituir un teixit unitari i harmònic, dins del qual cadascuna pugui conservar i desenvolupar la pròpia fisonomia i autonomia" (151).

La diversitat és, en si mateixa, bella, i és una expressió de la riquesa infinita del Creador. Ens cal tenir present que l'harmonia i la unitat dels pobles i de les societats és un treball que ens correspon a tots i que per fer-la possible hem de superar tota mena de prejudicis, de tòpics i de ressentiments històrics. Ens cal saber veure allò de bell i de valuós que hi ha en els altres i saber-ho gaudir i celebrar. El beat Joan XXIII l'autor de la *Pacem in Terris* ens estimula amb les seves paraules i actituds a ser dialogants i a comprendre que sempre és més el que ens uneix que el que ens separa, cercant en tot la unitat i el respecte.

Aquest petit llibre és una aportació en el camp de la reflexió. No ens dóna solucions immediates, ni respostes directes, però ajuda a pensar quins són els signes del nostre temps i a potenciar les millors actituds, perquè viure en pau i harmonia no sigui una utopia de futur, sinó una realitat de cada dia.

Mons. Joan-Enric VIVES I SICÍLIA
Arquebisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra

PROEMI

Viure harmònicament en un context caracteritzat per la pluralitat exigeix un llarg i profund aprenentatge. Sobre aquesta qüestió ha volgut centrar la reflexió el novè seminari de la Càtedra de Pensament Cristià celebrat a Sant Julià de Lòria (Principat d'Andorra) el dia 6 de juliol de 2012. En aquest llibre s'hi apleguen les exposicions dels tres ponents de la citada edició: Lluís Duch, Vicenç Villatoro i un servidor.

La convivència pacífica no és una casualitat, ni un regal; és una conquesta. És el fruit de l'esforç de la societat civil i del talent compartit. És un estat de tranquil·litat psicològica, social, emocional i espiritual que depèn de múltiples factors i variables.

La pau social no depèn d'una única dimensió, i a l'hora de pensar-la cal fer-ho en diàleg entre dos mons: el món de l'acadèmia i el de la societat civil responsablement organitzada i compromesa. Això és el que, any rere any, pretenem fer des de la Càtedra de Pensament Cristià.

La resultant d'aquesta suma d'esforços és una reflexió densa i madura, compartida a través de múltiples diàlegs, que no cauen en l'abstracció teòrica, però tampoc en l'anècdota, que eviten tant l'idealisme ingenu com el derrotisme sistemàtic de la mirada del saberut.

A l'hora de construir la convivència pacífica en el món, entenem que una bona teoria és el millor fonament d'una bona praxi, però, a la vegada, pensem que la praxi és l'única manera de poder forjar una teoria que tingui sentit de realitat. La novetat, doncs, rau en fer relligar el que és teòric amb el que és pràctic. Això exigeix un treball de llenguatge i de mútua comprensió que solament és possible si ens adonem que ningú no és autosuficient i que ens necessitem mútuament per resoldre els problemes de present. La Càtedra pretén ser aquest lloc de trobada.

A l'hora de pensar com edificar la convivència pacífica en el món, és essencial repensar la idea d'identitat. Entenem que molts conflictes bèl·lics en el món són causats per una lluita entre identitats culturals, socials, ètniques, religioses o lingüístiques. Hi ha, certament, identitats que maten. Per això, entenem que cal reformular el concepte d'identitat i innovar-lo. Proposem una idea d'identitat porosa, receptiva i permeable, que no planteja la relació amb l'altra identitat en termes d'exclusió, sinó que suma i integra, acull i hostatja.

La bona harmonia social depèn també de la lluita per la justícia social. Considerem que no és possible la pau entre entitats diferents si no hi ha justícia en el món. Mentre hi hagi injustícia, de l'ordre que sigui, en el món hi haurà inestabilitat, conflicte, tensió i formes de ressentiment que, tard o d'hora, explotaran de manera violenta.

La justícia, el reconeixement de drets, l'equitat en les oportunitats, el respecte a les persones i a les identitats col·lectives, especialment als grups més vulnerables de la societat és una exigència fonamental per pacificar el món. El treball per la justícia és un treball a favor de

la pau, tot i que la pau depèn també d'altres variables com l'administració de la memòria històrica, l'exercici del perdó i la transformació de la noció d'identitat.

La pacífica convivència en la diversitat exigeix la participació activa dels mitjans de comunicació. Els mitjans de comunicació social són la finestra del món. A través seu se'ns presenta allò que passa arreu, tant en l'espai proper com allò que s'esdevé a les antípodes. El ciutadà es forja un criteri a partir del relat que se li presenta i, consegüentment, en fa un judici moral i una valoració.

La presentació dels mitjans és, doncs, decisiva, perquè el ciutadà desconeix, de primera mà, les altres identitats. Enfront d'això, cal exigir als mitjans transparència, fidelitat als fets, capacitat per narrar allò positiu i negatiu que s'esdevé i també un compromís actiu a favor de la pau. Aquest treball de descripció dels fets, però, a la vegada, de compromís actiu per la pacificació pot comportar algun dilema ètic de difícil resolució.

Entenem que la democràcia, per si sola, no garanteix la convivència en pau, però és un sistema que, degudament transformat i millorat, permet el desenvolupament de la llibertat de pensament, d'expressió, d'associació i de creences que són peces fonamentals per al benestar social i la generació de pau.

En definitiva, la pacificació del món depèn de la justícia social, de la cohesió interna de la societat, de la gestió de la memòria col·lectiva, de la percepció de la pròpia identitat i de la identitat de l'altre, del treball dels mitjans de comunicació de massa, de tots els ciutadans, des de qui té màximes responsabilitats polítiques fins a qui es mou en el terreny de l'anonimat.

Tot ésser humà està cridat a ser un agent de pau, un petit edificador de pau i ho pot ser en la mesura que pren consciència de la seva força espiritual i del poder que té la seva paraula, la seva acció i la seva producció en el món.

Aquest petit llibre que presentem pot ser un instrument útil per reflexionar sobre l'u i el múltiple i sobre la relació entre distintes identitats amb esperit de convivència.

Francesc TORRALBA
Director de la Càtedra de Pensament Cristià
del Bisbat d'Urgell